

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

შინაარსი: თანამედროვე ქალაქის მოვალეობა ნ. ყორღანიასა. — სხვა-და-სხვა ამბავი. — „გვალის“ კორესპონდენტები. — გვირიდან გვირამდე. — ჩვენი სახიობა მაზაკვალისა. — ჩემი მეგობარ, ლექსი კ გოგოლაძისა. — წერილი ქეთაისიდან ისისა. — „გცნობრობთ“! ეტიუდი (დასასრულ.) შ. არაგვისპირელისა. — წერილი რედაქციის მიმართ და განცხადება.

რედაქციის ადრესი: არტილერიის ქუჩა № 5, იმის პირდაპირ, სადაც აქამდის რედაქცია იმყოფებოდა.

თამარ ღვთისმშობლის დიდი სურათი (ფერადი წამლებით) დღეს იქით გაიყიდება „ქალის“ რედაქციაში 1 მ. 50 კ. (გასაგზავნი ფოსტის ხარჯი 30 კ.)

თანამედროვე ქალაქის მოვალეობა.

I

ღვთისმშობლის ალარაისთვის სადაც არ უნდა იყოს ის, რომ თანამედროვე ცხოვრება ერთიანად თანამედროვე ქალაქზე არის დაყრდნობილი და გამაგრებული. ქალაქი — ეს ის ბოძია, რომელზედაც აღიმართება ხალხის ეკონომიური და პოლიტიკური წყობილება. ქალაქი — ეს ის აუზია, სადაც იკრიბება ერის ცხოველ-მყოფელი ნაკადულები და საიდანაც, ახალი ძალიანით აღჭურვილნი, აქეთ-იქით გადად-გადმოდიან და ანაყიერებენ იქაურობას. საზოგადო მოძრაობის სადავე ქალაქს უჭირავს ხელში. აქ ფეთქს საზოგადოების მაჯა, აქ ისმის მისი გულის ძვერა, აქ წარმოებს მისი სულის კვეთება. ქალაქი — ეს ის დაუშრეტელი შადრევანია, რომელიც შეუჩერებლივ ისერის ახალ-ახალ აზრებს, იდეებს, მოღვაწეთ და ასე გაშინ-

ვეთ წყობილებებსაც კი. ქალაქი — ეს ის ცენტრია, რომლის გარშემო ტრიალებს ერის მოძრავი და მოწინავე ელემენტი, აქ ისწრაფვის ყველა ტვირთ მძიმე და გაჭირვებული, აქ იყრის თავს ყველა ფუფუნების მძივებელი და განებეზრებული. აქ იმართვის ყოველნაირი ბრძოლა, ბრძოლა ინდივიდუალური ლუკმაპურისთვის, ბრძოლა კლასიური სამართლიანობისთვის და აქვე წყდება ყოველნაირი საჭირ-ბოროტო კითხვა, კითხვა ნაციონალური, კითხვა წოდებრივი, კითხვა პოლიტიკა-ეკონომიური, კითხვა ლიტერატურულ-არტისტიკური და სხ. და სხ. ერთი სიტყვით დღევანდელი ქალაქი ერთადერთი დერიტაა დღევანდელი ურთიერთობის. განადგურეთ ის და განადგურდება მთელი ახალი ცხოვრება, მოშალეთ ის და მოიშლება მთელი ახალი განვითარება. ქალაქმა დაიმორჩილა ყოველი და თავის გზაზე გადაიყვანა. ის თან-და-თან ვითარდება, იზრდება და ფართოვდება. და რამდენათაც სოფელი იცვლის თავის ძველებურ ელ-ფერს და ქალაქდება, იმდენათ ისიც დგება ამ საერთო ფერხულში და ამ ახალ მიმდინარეობაში სათანადო ადგილს პოულობს. ცხადია, ჩარხი ქალაქისა — არის ჩარხი ერისა, ლტოლვილება ქალაქისა — არის ლტოლვილება ხალხისა. მაშასადამე ქალაქის

ქ. მარტის სას. სარ
სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

მდგომარეობა, მისი ზა-კვალი, მისი აწმყო და მომავალი ყველასთვის საყურადღებო და საინტერესო უნდა იყოს. ვინ მართავს ქალაქს? რას მართავს ქალაქი? რას აკეთებს და რა უნდა გააკეთოს მან? რა არის მისი მიუტყობელი მოვალეობა? აი, ეს და მრავალი სხვა ასეთი კითხვები უეჭველია შეიცავენ ნაციონალური ცხოვრების ძირითად მიდრეკილებას. მართალია, ჩვენ, ქართველები, ძალიან გვიან გამოვედით სამოქალაქო ასპარეზზე, მართალია ქალაქებიც ცოტა გვაქვს და რაც გვაქვს, ისიც წვრილი და განუვითარებელია, მარა მიუხედავად ამისა, ქალაქის კითხვები ჩვენშიაც წინ წამოდგენ და თავისკენ მიიპყრეს საზოგადოების ყურადღება. საქმე იმაში კი არ არის, რომ ჩვენში დღეს ცოტა, ან პატარა ქალაქებია, არამედ იმ მნიშვნელობაში და მიმართულებაში, რასაც ისინი თან ატარებენ. ქალაქი არღვევს მთელ ჩვენ ძველ ცხოვრებას და თავის სახისამებრ აახლებს, და აი, სწორედ დღეს ძარღვი ჩვენი ერისა სოფლიდან ქალაქში გადადის, რაიცა იწვევს სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლას. და მართლაც, დღეს თითქმის ყველა უმთავრეს ქალაქებში ერთი საშინელი შეტაკებაა გამართული. მარა ეს ბრძოლა წარმოებს უმთავრესათ იმათთვის, თუ ვინ მართოს ქალაქი, ჩვენ თუ თქვენო. ხოლო როგორ უნდა იმართოს ქალაქი, რა პროგრამით უნდა იხელმძღვანელონ, რა დროშა უნდა გამოათინონ — ყველა ეს ბრძოლის გარეშე რჩება, ამავებზე თავს არაეინ იწუხებს, მაშინ როდესაც სწორედ ეს არის ქალაქის ძირითადი კითხვები და ამის გარეშემო უნდა ტრიალებდეს ყოველნაირი პარტიული განხეთქილება და პარტიული გამარჯვება.

რა მოვალეობა აწევს ქალაქს? რა გზას უნდა ადგეს მისი მართელობა? და საზოგადოთ, რაში უნდა მდგომარეობდეს საქალაქო, ანუ მუნიციპალური პოლიტიკა? ამ კითხვებზე სხვა-და-სხვა დროს სხვა-და-სხვა პასუხს იძლევიან. საშუალო საუკუნოეში ქალაქი წარმოადგენდა ხელოსანთა ბურჟს და მოედანს. ყოველივე წარმოება ხელით სრულდებოდა და რაღა გასაკვირველია ხელოსანი ქალაქში გაბატონებულიყო. ხელოსანთა დაცვა, ხელოსანობის წინწაწევა და აყვავება — ქალაქის უმთავრეს საზრუნავ საგნათ გადაიქცა. და აი, კიდევაც შემოიღეს ამქრული წყობილება, რომლის საშუალებით თვითოეული ხელოსანის საქმე, მისი აღებ-მიცემობა და უფლება-მოვალეობა დაწვრილებით განისაზღვრა. ერთი ხელობის მუშაკს არ შეეძლო მეორე ხელობისთვისაც მოეკადა ხელი; მეწაღე მუდამ მეწაღეთ უნდა დარჩენილიყო და მეტყავე მეტყავეთ. ეს კიდევ ცოტაა, თითოეული ხელოსანი ვალდებული იყო უთუოთ წინ-და-წინ განსაზღვრული რიცხვი საქონლისა დაემზადებია, არც

მეტი და არც ნაკლები. ერთი სიტყვით ქალაქი ჩაიჭრა ჩოში ჩასვა თითოეული თავისი წვერი და უბრძანა არც იქით გადაექნო და არც აქეთო. პირადა თავისუფლების შეზოკვა, პირადი თაოსნობის შესუსტება აი, იმ დროის საქალაქო პოლიტიკა. მარა ამ კარგ-დახშულ საზოგადოებაში ჩაისახა და ნელ-ნელა განვითარდა ყლორტი მამავალი საზოგადოებისა. აღებ-მიცემობა და მრეწველობა თან-და-თან გაძლიერდა და მასთან ერთათ გაძლიერდა კერძო პირთა თაოსნობა და საქმიანობა. საქირო შეიქმნა ჩქარი და ბევრი საქონლის დამუშავება და აქეთ-იქით გადატან-გადმოტანა. ბაზარი გაფართოვდა, და რასაკვირველია უნდა გაფართოვებულიყო წარმოებაც. ამ ნაირათ, ერთი მხრით ცხოვრების შინაარსი შეიცვალა, ეკონომიური მდგომარეობა გადასხვაფერდა, ხოლო მეორე მხრით, ცხოვრების გარეგანი ფორმა, საქალაქო პოლიტიკა, ამქრული ხელ-ფეხ შეზოკვა ძველი დარჩა. და აი, მოხდა ეს ორი მომდინარეობა ერთმანეთს და ატყდა საერთო ყვირილი: ძირს ყოველნაირი ზღუდეები, გაუმარჯოს თავისუფალ მოძრაობასო! დაინგრა ბატონ-ყმობა სოფელში, დაიღწა ამქრობა ქალაქში. ქალაქი ხელში ჩაუარდა ახლათ ფენ-ადგმულ ბურჟუაზიას და ყველა მისი მოწყობილება თავის სასარგებლოთ ამუშავა. მისი იდეოლოგიური მიდრეკილება იყო თავისუფლება, რაც შეიძლება მეტი თავისუფლება, ხოლო მისი რეალისტური ლტოლილება — ფულის მოგება, რაც შეიძლება მეტი ფულის მოგება. გვაცალეთ საქმიანობა, გვაცალეთ მოძრაობა — აი, რა დააწერეს მათ თავის დროშას. და ეს დროშა გადაეფარა ყოველსავე, როგორც მთელ სახემწიფოს საერთოთ, ისე თვითოეულ მის ნაწილს კერძოთ. გაბატონებული ბურჟუაზიის იდეით და გრძნობით გაიქლენთა მთელი საზოგადოება, მთელი ერი... პიროვნების სრული თავისუფლება, მისი ეკონომიური მოქმედების ხელ-შეუხებლობა, ყოველივე სარბიელის მისთვის დათმობა — აი, ამ დროის საქალაქო პოლიტიკა. ქალაქი მხოლოთ შორიდან უცქერის მოქალაქეთა ხელჩართულ ბრძოლას და გამარჯვებულთ ანიჭებს პატივს და გავლენას. ეს აზროვნება ისე გაძლიერდა, რომ ამ საუკუნის პირველ ნახევარში ევროპას თითქმის არც ერთი დიდი ქალაქი უმთავრეს თავის საჭიროებას, როგორც მაგ. განათება, წყალი, მიმოსვლა და სხ. თვითონვე არ იკმაყოფილებდა. ყველა ეს კაპიტალისტთა ჯიბის გასასქელებელ წყაროთ იყო გადაქცეული და არის ბევრ ალაგას დღესაც.

ასე თუ ისე, ეკონომიურ ასპარეზზე მოიშალა ყოველნაირი ხელის შემშლელი ზღუდეები და გამეფდა მკაცრი, უღმობელი კონკურენცია. ამ საერთო მოძრაობამ ჩაითრია მთელი ხალხი, მთელი ერი. აი,

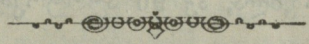
აქ არის ხსნა, ახლა შევიდეთ აღთქმულ ქვეყანაშია — გულუბრყვილოთ ქადაგებდნენ ეკონომისტები და ფილოსოფოსებო. მარა ჩქარა აღმოჩნდა, რომ თანასწორობის მაგერ, ხაღიხი უფრო და უფრო გაიყო უთანასწორო ნაწილებათ; ერთის ხელში მოგროვდა მთელი შეძლება, მეორეს კი წილათ ხედა სიღარიბე და მწუხარება. აღმოჩნდა, რომ თავისუფალი კონკურენციით ისარგებლა ძლიერმა სუსტის კიდევ უფრო დასასუსტებლათ და დასაჩაგრავათ. კაპიტალი მოგროვდა უმცირესობის ხელში და გაბატონდა უმრავლესობაზე და აი, ამ უკანასკნელმა მოართო ყვირილი: მოგვეშველეთ, დაგვიფარეთ, შეგვეწიეთ, თვარა ლამის არის ერთიანათ სული ამოგენადონო. . . .

ახლა წინ წამოაყენეს საზოგადოების და მისი ინტერესი. საზოგადო ინტერესი მოითხოვს უმრავლესობა არ შეეწიროს მსხვერპლათ უმცირესობასო — გამოაცხადეს მოგვიანებით პოლიტიკოსებმა და ეკონომისტებმა. სახელმწიფო შეუდგა სხვა და-სხვა კანონების გამოცემას მუშა-ხალხის დასაცავათ ერთის მხრით, და სხვა და-სხვა საწარმოვო საქმეებს-ს კერძო კაპიტალისტებისაგან ჩამორთმევას და თვითონ ამუშავებს მეორე მხრით (მაგ. რკინის გზები, ბანკები, ბირჟებო და სხ.). ამას აპყეა ქალაქიც. ახლა ამანაც მიიხედ მოიხედა თავის საზღვრებში და დაინახა თუ რამდენი ხალხი უსახლ-კაროთ აღამებს და ათენებს, რამდენი დანოტივებულ სარდაფებში ატარებს თავის ხან-მოკლე სიცოცხლეს და სხ. და სხ., ხოლო მეორე მხრით როგორ მდიდრებთან ერთი მუჭა კაპიტალისტები ქალაქის ხარჯზე და ქალაქს წყალობით. საჭირო შეიქმნა ამ დავრდომილთა დახმარება, მარა ამისათვის ფულია საჭირო. და აი, ქალაქმა დაიწყო სხვა და-სხვა საქალაქო საქმეების წარმოება. მარა ეს დაწყება ასე ადვილი არ გახლავს. ფულის პატრონები ამ საქმეებს ჯერ კიდევ თავის ხელ-უხლებელ სამფლობელოთ რაცხვენ და ქალაქს სასტიკ წინააღმდეგობას უწევენ. და რაც უფრო საკვირველია, ყველაზე უფრო ძველ და მდიდარ ქალაქს ჯერაც ვერ დაუღწევია თავი ასეთივე თავის ძველ და მდიდარ ბურჟუაზიას ცარცვა-გლეჯისაგან. მაგ. ლონდონის სასმელი წყალი ღვემდის კერძო კამპანიების ხელშია და მხოლოთ გასულ კვირაში საბჭომ გადაწყვიტა გამოყიდულ იქმნას ის კამპანიებისაგანო, და ისინი ნებაყოფლობით თუ არ დათანხმდნენ კანონით ვაიძულოთო. ამავე საბჭომ მხოლოთ წელს გადაწყვიტა ლონდონის ცხენის რკინის გზის გამოყიდვა. ესეც არ მოხდებოდა, რომ შარშან საბჭოს არჩევნების დროს კონსერვატორ კაპიტალისტთა პარტია არ დამაცხებულოყო და ხმოსანთა უმრავლესობა პროგრესისტებისაგან არ შემდგარიყო. და აი, ახლა პროგრესისტები ასწო-

რებენ იმას, რაც კონსერვატორებმა მიანგრ-მოანგრეს. ამ ქამათ, ევროპაში ერთათ ერთი პარტია, რომელიც აქ ახალ გზას სრულიად დაადგა და დიდ ნაბიჯსაც აკეთებს...

ამნაირათ, საშუალო საუკუნოების ქალაქთა მოვალეობა იყო თვითოეული მოქალაქე ვიწრო ფარგალში ჩაესვა და მით ხელოვნობა გაეწეს-რიგებია. ეს პირადი თავისუფლების უარისყოფაა. ახალ ხანაში ქალაქთა მოვალეობა შეიქმნა პიროვნებისთვის თავისუფალი ასპარეზი მიეცა და მის საქმეში არ ჩარეოდა. ეს პირადი თავისუფლების უარისყოფის უარისყოფაა, ეს პიროვნების გაღმერთებაა. ხოლო ღღეს ქალაქის მოვალეობა გახდა მოქალაქეთა საერთო ინტერესის დაცვა და მუშა-ხალხის მდგომარეობის გაუმჯობესობა. ეს ერთნაირი თავისუფლების შეზღუდვაა, მარა თავისუფლების ცარცვა-ყვლეფის, ხოლო მისი სრულიად მოსპობა მომავალი წყობილების საქმეა. მოკლეთ, ამ სამი ხანის ქალაქი წარმოადგენს სამ ნაირ პოლიტიკას: პირველი — პოლიტიკას ამქრულს, მეორე პოლიტიკას ინდივიდუალურს, მესამე პოლიტიკას სოციალურს.

ნ. ჟორდანია.

სხვა-და-სხვა ამბავი.

ქართულ დრამატიულმა კომიტეტმა უკვე დაიწყო წარმოდგენების გამართვა. ამ სეზონში სულ გაიმართება 21 წარმოდგენა, ამათში 8 საბენეფისო წარმოდგენა იქნება. ამასთანავე ადგილების ფასი შესამჩნევათ დაუკლო, რომ იმით მცირე შეძლების ხალხსაც გაუადვილოს თეატრში მოსელა. რეპერტუარი რაც შეიძლება განახლებულია.

ხუთშაბათს, 12 ამ თვეს, წარმოდგენილ იქნება ავ. ცავარლის პიესა „ერთი ნაბიჯი წინ“ ბაბო ავალიშვილის ქალის სასარგებლოთ. ბაბო ავალიშვილის ქალი 28 წელიწადი ემსახურებოდა ქართულ სცენას და ითვლებოდა ერთ მშრომელ არტისტათ. ქართულ სცენას შესწირა თავისი სიყმაწვილის ძალ-ღონე და თავისი ჯანმრთელობაც. ამ ქამათ ის ძლიერ ავათ არის (პატარა ტვინის დამბლა აქეს) და თანაც უკიდურეს სიღარიბეშია ჩავარდნილი. იმედია ქართველი საზოგადოება დაფასებს ავალიშვილის ნაღვაწს და უკანასკნელათაც ხელს გაუწეფდის მისამეფლებლათ.

ქალაქის გამგეობის ორი წევრი ევროშიშვილი და

ივანენკო მთავარ-მართებლის განკარგულებით გადაყენებულ იქნენ თანამდებობიდან. მათ ალაკას საბჭომ სხეები უნდა აირჩიოს. ამბობენ ეს განკარგულება გამოიწვია გამგეობის საქმეთა ახალმა რევიზიამო. გამგეობის კასირი ტერ-მიქელოვი, თანახმად თავისი თხოვნისა, განთავისუფლებულ იქმნა ამ თანამდებობისაგან. აგრეთვე ქალაქის ინჟინერმა მიხალოვმა თავი დაანება სამსახურს. პირველი მსახურობდა ივანენკოს ხელ-ქვეით, ხოლო მეორე ევრმიშევის...

თფილისის გუბერნატორმა აცნობა თფილისის მოურავს, რომ მთავარ-მართებელმა, ქალაქის დათვლიერების დროს, დიდი სიბინძურე და უსუფთაობა შეამჩნია ქუჩებზე და მოედნებზე და ახლავე მოახდინეთ განკარგულება დაასუფთაონ ყველა ეს ადგილებიო.

მას შემდეგ რაც საბჭომ სახლის პატრონებს დაავალა ქუჩების გაწმენდა ქალაქის სისუფთავემ უფრო წიბორძიკა. სახლის პატრონები არ ასრულებენ ამ დავალებას და მათ პროტოკოლებს უყენებენ. რიცხვი ამ პროტოკოლებისა 15 ივლისიდან პირველ ნოემბრამდე 324-მდის ასულა. ყველაზე უფრო ურჩი მე-IX განყოფილება ყოფილა, აქ 96 პროტოკოლი შეუყენებიათ.

„ახ. მიმოხ.“ სიტყვით ფოთის საეპარქიო სათლის ზავოდში ბოროტ-მოქმედება აღმოუჩინიათ, რის გამო ეპარქიის ბლალაჩინთა კრებას ამოუჩინებია სარევიზიო კომისია ზავოდის საქმეების გასაშინჯათ.

ქ. გროზნას ნავთის მწარმოებელთ განუზრახვეთ დაარსონ სალამოს კურსები და წერა-კითხვის სკოლები მოზდილ მუშათათვის.

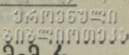
ოდესაში აარსებენ მუშათა ბირჟას. ბირჟის კომიტეტის ერთ წევრთაგანს ასეთი პროექტი წარუდგენია ამის შესახებ: მუშათა ბირჟა იქნება მოთავსებული ნავთსადგურთან განსაკუთრებითი შენობაში, რომელიც აშენებულ უნდა იქნას ამ მიზნისთვის. შენობა იქნება აგურისა სიგძით 5 საყენი და სიგანიო მ, იატაკი ასფალტის ექნება და დაჯდება სულ 3,000 მ. ბირჟის გამგეს დანიშნავს ნავთსადგურის მმართველობა. ხარჯი 1,500 მ. არ გადაცილდება. ბირჟა ღია არის შუადღემდის. აქ თავს იყრიან ნავთსადგურის მუშები, აქავე მოდის მათი მქირავებელიც და ერთმანეთს პირობით ეკვრიან. მქირავებელი ქირაობს მუშათა მთელ გუნდას, ხოლო ეს გუნდი თავის შორის ირჩევს სამ წერა-კითხვის მკოდნე პირს და ბირჟის გამგეს განუცხადებს ასეთი პირობით შეეყარით პატ-

რონებსო. პირობის მუწლები ზონარ გაყრილ დავთარში ჩაწერება და კოპო გადაეცემა მუშებს. თუ რამე უთანხმოება ჩამოვარდა მუშათა და პატრონს შორის, ამას ბირჟის გამგეობა წყვეტს. თუ მუშა შუადღის მერე ამუშავებს, მთელი დღის ქარა ეძლევა. ყველა ეს შეეხება მხოლოდ ნავთსადგურის მუშებს და ბირჟაც ნავთსადგურის კაპიტანის უფროსობაში იქნება. („სავაქრო-სამრეწ. გაზ.“)

წელს ბაქოდან ნაკლები ნავთი გაუტანიათ ვიდრე გასულ წელს, თუმცა ტარიფიც ნაკლები იყო და ამერიკის კონკურენციაც, ომიანობის გამო, მცირე. ეს მოვლენა აიხსნება იმით, რომ ამ ბოლო დროს რუსეთის ფაბრიკა ზავოდები ძალიან ბევრ მაზუტს თხოულობენ და ამან ასწია ფასი დაუმუშავებელ ნავთზე. მაგ. ფუთი მაზუტი იყდება 7—9 კ.პ., ხოლო დამუშავებული ნავთი 11—12 კაპ. ცხადია, მწარმოებელისათვის უფრო მომგებიანია მაზუტის გაყიდვი და ნავთის ქარხნების შემცირება, რაც მართლაც მოხდა. დღეს ბაქოს ნავთის ბაზარზე მაზუტი ბატონობს და მისი ფასიც თან-და-თან მატულობს. (იგივე გაზ.)

ბათუმიდან გეწერენ: 4 ამთვეს, დილის 11 საათზე, როტშილდის ქარხანაში ერთი საზარელი შემთხვევა მოხდა. საქონლის საწყობ „სკლადში“ 7—8 არშინის სიმაღლიდან გადმოინგრა 4000-მდე იაშიკები, ორ-ორ ფუთიანი ქესტიანკებით და ქვეშ მოჰყვა ერთი ნოქარი და რამდენიმე მუშა. თითქმის ნახევარი საათი იყვენ იაშიკების ქვეშ და ყველა საშინლათ დასახიჩრდა. ძლიერ დაშავებულია სამი მუშა და ნოქარი. ერთს თავი, მკლავი და შუბლი აქვს მეტის-მეტათ დაზიანებული, მეორეს და მესამეს გულმკერდი და გვერდი აქვს დამტვრეული. ესენი სამხედრო საავათმყოფოში გაგზავნეს, დანარჩენს იქავე წამლობენ. არც ერთი ეს არ მახდებოდა ქარხნის უფროსს რომ ნოქარი ტ. სიტუვა დაეჯერებია და იქ მუშაობა შეეჩერებია ნოქარმა განუცხადა სწორეთ ოცი წუთის წინ: ეს იაშიკები ძალიან გადმოხნილია და თუ არ მოვეზარდით რამე მოხდებოა. უფროსმა უბრძანა: გაასწორეთ და აღარ ჩამოინგრევაო. შეუდგენ სწორებას, მარა, როცა დაინახა რომ გასწორება აღარ შეიძლებოდა, უფროსმა ბრძანა დაანებეთ თავი, მოშორდითო, მარა გვიანდა იყო. უბედური შემთხვევა უკვე მოხდა.

„კვალის“ კორესპონდენციები.

სიღნაღი. ლამის არის დროთა ბრუნვამ თავისი გარტანოს და ქ. სიღნაღი განათლების ფენის ხმას აჰყვებს. სწავლის ყოველად შემძლებელი სხივი, ქალაქის და მის მამების უნებურათ, აქეთ-იქიდან ეპარება სიღნაღს. აი, 17 ამ ღვინობისთვის ქალაქის დაუხმარებლათ გაიხსნა აქ ერთი პირველდაწყებითი სასწავლებელი. მართალია პირველდაწყებითი სასწავლებელი დიდი საიმედო არ არის საზოგადოთ ქალაქებისთვის, მაგრამ სიღნაღისათვის კი დიდი საჩუქარია და წინამორბედა ბედნიერებასა. თუ რამდენათ საქირო და დროზე მოვლენილი იყო ეს სასწავლებელი, იქიდან ჩანს, რომ პირველ დღეს სკოლის დარსებისა 75 ყმაწვილი მოიყვანეს. ეს სასწავლებელი გახსნა სკოლების ზედამხედველმა ბ. პავლოვმა ლიონოზოვის სახელობაზე. ამ სასწავლებელს, როდესაც ისევ სომხის სამრევლო სკოლათ ითვლებოდა, ლიონოზოვმა შეწირა ორ სართულიანი სახლი, რომელიც წელიწადში წმინდა შეშოსავალს 600 მანეთს იძლევა და ითხოვა სკოლას მისი სახელი დარქმეოდა. მაშინ სომხებმა იუკადრისეს ამიტანა მცირე სასყიდლო სახელისათვის და უარი განუცხადეს. შემდეგ სომხების სკოლები დაიკეტა და ახლა მთავრობამ ლიონოზოვის თხოვნა შეიწყნარა და სახლები მიიღო. დღეს ამ სასწავლებლის წყაროს შეადგენს წელიწადში შენობის შემოსავალი 600 მანეთი და სწავლის ფული—ყმაწვილზე 5 მან. თუმცა ამ სასწავლებელში შესვლის ნება ყველა წოდების და სარწმუნოების ყმაწვილს აქვს, მაგრამ დღემდე მარტო სომხები არიან მსურველი, და თავს სკოლას ეძახიან. იქნება ესეც იყოს მიზეზი, რომ 75 ყმაწვილში ქართველი არც ერთი არ ურევია. ასეა თუ ისე დღეს ქალაქის ორ სასწავლებელს ერთი კიდევ მიემატა და გახდა სამი: ერთი სამკლასიანი სამოქალაქო ვაჟების სასწავლებელი, მეორე ქალების ორ კლასიანი და მესამეც ეს—პირველდაწყებითი. მხოლოდ ქალაქი არც ერთ სასწავლებელზე გროშსაც არა ხარჯავს თვითმართველობა ისე უტკებრის სკოლას, როგორც ავი დედინაცვალი თავის გერს. შარშან სამოქალაქო სასწავლებლის ზედამხედველმა, კერძო თაოსნობით და ნაცნობ-მეგობართა დახმარებით, გახსნა ქალების სასწავლებელი, რომელიც ქალაქს არ მოეპოვებოდა. პირველ ხანებში სკოლის მზრუნველმა ქალაქის დაუხმარებლათ რამდენსამე თვეს შეინახა სასწავლებელი, მაგრამ რადგან თანდათან სკოლა ფართოვდებოდა, მოსწავლეები ემატებოდნენ და საქირო გახდა მასწავლებელთა მომატებაც ამიტომ მიმართა ქალაქს დამხმარებოთ. თუ შენობის აგებას

ვერ შეძლებთ რამდენსამე თუმნით მაინც გამიმართეთ ხელი, ვიდრე მთავრობას მარიამის სასწავლებლათ დავამტკიცებინებ, რისაც სრული იმედი მაქვსო. ზედამხედველის წინადადებას დიდი ოპოზიცია დახვდა თვით მმართველობაში, სადაც, თურმე ბიერნი პირადი ინტერესებითაც იყვენ გამსჭვალულნი. წინადადებას არ თანაუგრძობდა თვით მამასახლისიც (სტაროსტა) და ერთი რჩეული ხომ იქამდის მივიდა, რომ პირ-და-პირ გამოაცხადა: სკოლას დახმარებას ხომ ვერ მიეცემთ და ვერა, ამას გარდა სამოქალაქო სასწავლებელსაც ჩამოვართვით ის შენობა, რომელსაც 600 მანეთათ ვუთმობთ წელიწადში და სხვა-და-სხვა დაწესებულებას მეტ ფასში მიეცეთ ან და ჩვენი სამმართველო იქ გადაიტანოთ, სკოლისთვის კი სადაც სურდეთ იქ იშოვნონ შენობაო. ამას მხარი დაუჭირა სხვებმაც. მხოლოდ ზოგნი კი, როგორც მაგ. მამასახლისის თანაშემწე, იმ აზრისანი იყვენ, რომ დახმარება სასწავლებელს უნდა აღმოუჩინონ, როცა ამას მთავრობა მოითხოვს და არა კერძო კაციო! მარტო ერთმა წევრმა ბ. ა. შ-ვმა დაცინიეთ იკითხა: ვის შეილებს ასწავლიან ამ სკოლაში, ჩვენსას თუ ზედამხედველისასო? ჩვენ მადლობელნი უნდა ვიყუეთ იმ კაცის, რომ ჩვენთვის ზრუნავს და დახმარება ხომ აუცილებლათ სავალდებულოა ჩვენი მხრითო. საყურადღებო ის არის, რომ თუმცა ხმოსანს შ—ოვს პასუხი არაფერ გასცა, მაგრამ ყველანი კი დათანხმდნ მამასახლისის აზრს და ეს კითხვა სამუდამოთ გადადეს; ინტელიგენტ წევრმა არამც თუ მხარი არ დაუჭირა შ—ეს, ცდილობდა კიდევაც მამასახლისისათვის ეს კითხვა სამუდამოთ გადაედებინებია. დიან, იმ ვაჟბატონმა, რომელიც რამდენსამე წელიწადს მასწავლებლობდა, სკოლის დახმარებაზე უარი თქვა. ხმას უმეტესობით კითხვა გადიდა და დაფიწყებას მიეცა. მხოლოდ ამავე თხოვნით მიმართა ქალაქს ამ წლის დასაწყისს კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველმა და თანაც აღუთქვა, თუ თქვენ ქალების სასწავლებელს შენობას უშოენით ან ფულათ დაეხმარებით, მე პროგიმინაზიათ დაგმტკიცებთ და დანარჩენ ხარჯსაც ხაზინა იკისრებსო. ქალაქის მამები ცოტა არ იყოს ცუდ მდგომარეობაში ჩაცვიდნენ. ამას პირ-და-პირ უარს ვერ ეტყოდნენ. იფიქრეს, იფიქრეს და აქაც მშრალათ გამოვიდნენ, დაადგინეს: მადლობას გწირავთ ბ. მზრუნველო, მოგართმევთ კიდევ 600 მან. წელიწადში ჩვენი ქალების სასწავლებლისათვის, მხოლოდ ამ ფულებს ახლავე კი არა, როცა ოქვენ ქალების პროგიმინაზიას უკვე დაგვიმტკიცებთ და სწავლასაც დაიწყებთ ახალი პროგრამით, იმ დღიდანაო. ასე ბრძოლათ მოიქცენ, არც მწვაღი დაწვეს ქალაქის მამებმა და

არც შამფური. აღუთქვეს კიდევაც ფულები და არც მისცეს ვისმე რამე. ორკლასიანი ქალების სკოლა არსებობს, სადაც ქალაქელი ქალები სწავლობენ, მაგრამ ვაი ამისთანა არსებობას. მასწავლებლები თავის ღროზე ჯამაგირებს ვერ იღებენ, სწავლის ფასს თან-და-თან უმატებენ, მაგრამ მაინც ხარჯები ვერ დაუფარავთ და სახლის ქირაც ვერ გაუსტუმრებიათ. სიღნაღის მოხელეებმა რაკი ერთხელ იკისრეს სასწავლე ბლის დახმარება, რას იზამენ, ახლაც უნდათ შეინახონ. ახლა განიზრახეს საქველმოქმედო წარმოდგენით ფულის მოგროვება და ზოგისაც სხვათრივ დახმარება. მაგრამ ამ საქველმოქმედო წარმოდგენაზე არ დაიარება ხალხი. აი, როგორ ზრუნავენ ქალაქის სწავლა განათლებასზე ქალაქის თვითმმართველობა და ქალაქის პატივცემული მამები.

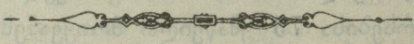
ქიზიყელი იმეჩელი.

ჭათურა. იყო ღრო, როცა ჭიათურაზე და მას აე-კარგიანობაზე ლაპარაკი არაეისათვის არაფერი საინტერესო იყო, რადგანაც ის თითქმის ერთ უკანასკნელ ადგილათ ითვლებოდა, მაგრამ თანამედროვე ცხოვრებამ დაარღვია ძველი პატრიარქალური სისტემა და ჭიათურასაც, როგორც სხვა მრავალს, გაბედვით შემოადგმევია ფეხი ცხოვრების ახალ ასპარეზზე. წინანდელი უსარგებლო ჭიათურა ვისთვის გინდა რომ სასარგებლო არ იყოს დღეს? ვინ არ იცნობს დღეს მას? ნეტა რა არის ამისთანა ეს თქვენი ჭიათურაო, იქნება იკითხოს ვინმე და მეც თამამათ ვუპასუხებ, არაფერი, გარდა იმისა, რომ გარეგან შესახედავათ ერთი დასახიჩრებული ადგილია, სწორედ „კატორღას“, რომ ამბობენ, იმისი მსგავსი, შიგ კი არის შავი-ქვის მადანი. აი, ეს არის ჭიათურა. აქაურმა შავმა-ქვამ ყველგან საკმაოთ სახელი გაითქვა და ვინ იცის, საიდან არ მოაწქდა ფულიანი და უფულო, და მერე ვინ? რასაკვირელია ჩვენებზე შედარებით ათ წილზე მეტი საზღვარ გარეთლები; ყველა ამათ საკმაო საქმე მონახეს; ფულიანი მწარმოებელი გამეფდა და უფულოც, რალაც მანქანებით ჯერ დემოკრატიის სამოსლით შეიმოსა და მერე, სხვისი ტყავით, პლუტოკრატის სახელიც კი დაიდო. აი, ამ ორმა მხარემ ჭიათურის უფროსათ გამოაცხადა თავი. ადგილობრივ მკვიდრთ კი ვერაფერი გააკეთეს თავიანთ მამულში, გარდა იმისა, რომ დასაწყისიდანვე პირველთ მოუხარეს თავი და რმათი სრული მონა მორჩილი გახდნენ; ვისაც თავის მამული ჰქონდა, ზოგმა ვერ შეამუშავა — ვერ მიიხმარა და სხვას ორ გროშათ ჩუგდო ხელში, ზოგმა კი მხეობა გამოიჩინა და თავისი მამულით თითონ მიიღო საარგებლობა, მარა უცოდინარობისა და მო-

უმზადებლობის გამო, იმასაც წვრილ-წვრილათ ეცლებოდა ხელიდან და იმ წინანდელ პლუტოკრატის ხელში გადადის. მგონი ჭიათურა, ეს გამოუღვეელი მადანი, მალე სულ სხვისი შეიქნეს.

წელს შავ-ქვას პედმა გაულიმა და მისმა მოთხოვნილებაც მოიმატა. ამას ხელი შეუწყო იმან, რომ რკინის გზაზე გადასატანი „ტარიფი“ შემცირებულია, მაგრამ მუშა ხალხი, ე. ი. გვირაბიდან გამოძლები და გადმომტანი და სხვაც ისევე უწინდელ დღეშია, მას არავითარი ცვლილება უკეთესობისადმი არ ეტყობა.

ა — ჩე საბუღიანი.

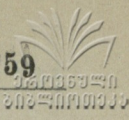
კვირიდან კვირამდე

„რაც მოგივა დაეთაო, ყველას შენი თავითაო.“ — ვისაც ჰქონდას იმას მიეცეს. — „დახოსნიკთა“ გავლენა. — უოკელგან კენჭი. — ქალთა საბასეპელი. — ეზოს პატრიარქობა. — ბუნების საკვებება.

ეს ჩვენი თვლისის თვითმმართველობა ძალიან გლახა მთვარეზე ყოფილა დაბადებული. თავიდანვე მას ისეთმა ყვემა დაჩხავლა, რომ მას მერე გულისძკერა აქვს ავარდნილი და შიშისაგან ვერა ღონისძიებით ვერ დამშვიდებულა. ხან აქეთ წაიბორძიკებს და ხან იქით, ხან აქ ჩაიჩოქებს და ხან იქ, სწორე სიარული ვერ ისწავლა და ვერა... აი მაგ. ყველგან დიდ მზადებაში არიან შავი ჭარის საწინააღმდეგოთ, ყველგან ფაცა-ფუცა და აქ, თვლისში, თურმე ქუჩები და მოედნები ისეთ მღვამარეობაში ყოფილა, რომ ღმერთს ჩვენი სიგძე სანთელი უნდა შეეწიროთ, ჭირი აქამდის რომ არ გაჩნდა და არ გაგვანადგურა. და აი, ამ საშინელ ამბავს ქალაქის უფროსნი ვერც გაიგებდენ, რომ მათთვის არ ებრძანებიათ, ნუ გძინავთ, მიხედ-მოიხედეთ თქვენს გარეშემოვო. „რაც მოგივა დაეთაო ყველა შენი თავითაო“.

* *

მარა ვინც რა უნდა თქვას, ქალაქის თვითმართველობა კი ხანია შეუდგა ერთი საქმის მოძებნას, ხან „კონკას“ წააფრინდა, ხან კიდევ რას, მარა ამათ. ბოლოს უცებ წააწყდა მეპურეს და ყასაბს და მოგვცათ სიტოცხლე აქ მან საქმე გაიკეთა. პური ძალიან გაიფდა ქალაქში, ყველა პურს ეტანება და ძალზედაც ეტანება, ხოლო ეს ახლა გამოკლეულა რომ ბევრი პური კაცს წყენს, რომ ასე

არ იყოს ევროპელები მაშ რატომ ჭამენ ცოტა პურს? — აფილოსოფოსდა ბ. გამგეობა. — ხორცი? ხორცი ძალიან დაძვირებულია, და ვაი, მისი ბრალი ვინც ყოველ დღე ხორცს შეექცევა, ეს ძალიან აენებს მის... ჯიბეს, მაშ პური გავაძვიროთ და ხორცი გავაიაფოთო. იოქვა ასრულდა. აი, როგორ აჩქარდა ქალაქის გამგეობა. და მერე რატომ? იმიტომ რომ პური ღარიბების ხვედრია, ხორცი კი მდიდრების და თვით მართველობაც, მოგვსენებათ, მდიდრებს ემსახურება...

* *

ამ სამსახურს, რასაკვირველია, მას არავენ უშლის, ეს მისი ხელობაა და ესეც რომ არ ასრულოს, მაშ რილასთვის არის ქვეყანაზე გაჩენილი. სამაგიეროთ სამსახურში ძალიანაც უშლიან ისეთ უნგარო მოღვაწეთ, როგორიც ცნობილი მასწავლებელი დუმბაძეა. აი, რას წერს მის შესახებ პროკურორი: ინსპექტორ ბოგდანოვმა აჩვენა, დუმბაძე საძაგელი კაციოა, ხოლო სხვები კი ძალიან აქებენ; ინსპექტორები გროზნოვი და პავლოვი ყოველთვის კარგათ იხსენიებენ მას, ხოლო ბაგდანოვი კი ყოველთვის ცუდათ. მაშასადამე დუმბაძეს უფლება ჰქონდა თავის მტრათ დაესახა ბაგდანოვი და აკრეთვე ორი მასწავლებელი მათიკოვი და ჩერკასოვი. მათიკოვი მასზე „დანარსებს“ წერდა მზრუნველთან, ამან გაჭრა, ის დუმბაძის ალაგას დანიშნეს, ხოლო ჩერკასოვი ჯაშუშობდა და დუმბაძეს ბაგდანოვთან აბეზღებდა... როგორ მოგწონთ ყველა ეს? „დანარსიკები“, ჯაშუშები და მათი ამყოლ-დამყოლნი შემოხვევიან ერთათ ერთ პატიოსან მუშაკს და დღე-მუდამ სიცოცხლეს უწამელენ და ესეც ერთ მიყრუებულ სოფელში (ყვარელში), სადაც ვერავის ხედავ ისეთს, რომ შენი მწუხარება განუზიარო და ზნეობრივი დახმარება მოიპოვო. ღრალა გასაკვირველია, ასეთ მდგომარეობაში, სასოწარკვეთილებლაში ჩაეარდეს ადამიანი ღ შესამართლობის ტყვიით გასწორება მოინდომოს. დიახ მან დაჭრა ბოგდანოვის ავან-ჩაენი, მასწავლებელი შმაკოვის ქალი და სასამართლო პალატამ გასულ კვირაში დაადგინა: ეთხოვოს ხელმწიფე იმპერატორს, რომ დუმბაძე განთავისუფლებულ იქმნას სასჯელისაგანო.

* *

და ასე განლაგეს ეს წუთისოფელი, ყველა თავის თავის სამსახურს ასრულებს. მარა ერთი ეიკითხოთ ვის სამსახურს ასრულებდენ ქუთაისის სააზ. სკოლის გამგენი, როცა ის ერთი შენობიდან მეორეში გადაიტანეს? ამაზე დღეს ერთი დავაა ატეხილი, ზოგი რას ამბობს, ზოგი რას. ერთი ამას ასე ხსნის: სკოლა გადმოვიდა ლორთქიფანიძის სახლიდან ჯაიანის

სახლში იმიტომ, რომ ჯაიანი ქალაქის თავის ლოლუას მომხრეაო, ხოლო ლორთქიფანიძე კი მოწინააღმდეგეა. აი ქუთათურთა პოლიტიკა! ის დალახვრული კენჭი, რომ ყველაფერში არ ჩაერიოს, ყველაფერი არ დაიმორჩილოს არ იქნება და არა. ჯაიანს სახლები აქვს გასაქირავებელი, ეს მისი ეკონომიაა, ჯაიანი ლოლუას მომხრეობს ეს მისი იდეოლოგიაა. მაშასადამე ლოლუას მეოხებით მან სახლი უნდა გააქირაოს და გააქირაოს უთუოთ საახნაურო სკოლისთვის, ალბათ ეს სკოლაც ლოლუობს, თვარა რალა მაინცა ღ მაინც სკოლა ჯაიანს აეკვიტა და ჯაიანი ლოლუას... არა, ეს ერთობ რთული ფილოსოფიაა და ისევე ქუთათური მეკენჭე თუ გაარკვევს, თვარა სხვა ვერავენ. აი, ერთი მათგანი კიდევაც შეუდგა ამის გარკვევას: ეს გულთმისნობაა და სხვა არაფერი! ხოლო სკოლის ახალ შენობაში რომ ბეშები და მასწავლებლები სიცივით იხოცებიან, ზოგს აციებს და ზოგს აცხელებს, მის გარეშემო რომ სადგომები არ მოიძებნებია და სხ. ასეთები — ამაზე კი არას მოგვითხრობს ის ჩვენი მეკენჭე...

* *

ან შეიძლება ამის შესახებ რამე ქუთაისის ქალებმა გეითხრან! ჰო, მართლა ქუთაისის ქალები! ისინი სრულებით არ გვანან სხვა რომელსამე ქალაქის ქალკბა. ჯერ ერთი რომ ქუთაისში თუ ვინმე ბატონობს, ეს უთუოთ ქუთაისის შენიერი სქესი. თვით მეკენჭეც კი მისი საშუალებით მეკენჭობს. და ისიც წელიწადში დიდი დიდი ერთჯერ გამოვიდეს დასანახავ ადგილზე. ხოლო ქალები კი მთელი წლის განმავლობაში ჯარასავით ტრიალებენ და ქალაქს მოსვენებას არ აძლევენ. ხან სალამოს გაპართეაა, ხან თეატრია, ხან ცეკვაა, ხან სკოლაა და ვინ იცის კიდევ რა. ახლა კიდევ წიგნებიც უნდა ვთარგმნოთ... მარა ყველა ამას მამაკაცები რალაც ეჭვის თვლით უყურებენ, ამათ არ ჯერათ მათი საქმე... მე კი ძალიან მინდა დავარწმუნო ეს ურწმუნონი, რომ თუ არ ქუთაისის ქალები, ქუთაისი ამდენ ხანს სოფლათ გადაიქცეოდა...

* *

ერთი ალიაქოთი ზესტაფონსაც აუყენებია, და ისიც რატომ? ბაზრობა ჩემი კარის წინ იყოს თუ შენისაო! კიდევ კარგი რომ ეს ეზოს პატრიოტობა ეზოშივე დაემალათ, მარა, არა ეს არ შეჭვერის თავგანწირულ ბრძოლასო და ლამის არის ქვეყანა გადაყრუონ. ჯერ ერთი მოდის, ხელში ჯვარაღსაწარეს დაუკავებია და სასოებით ფიცულობს: თვავთ ღმერთმა, იმის ხატმა, იმის გამაჩინებელმა... ჩემი ეზო ჯო-

ბო. ეს გაათავებს თუ არა, ახლა მეორე წამოდგება წინ და კიდევ ისე დიდებულათ შეუდგება ფრეს... იმიოდი და გაეე ახლა, ვინ ხატვ ფრესულობს და ვინ ხატვს ფრესულობს ამომბენ, ეს აფიზიოლობს ზესაფიზიონლო, ღმერთმა ქნას, სულ არაოაზში ამასეუ არა უშავს რა...

ბერძნობა გამოაფხვრება მოხდება ხოლმე ქვეყა-

ნაზე, საზოგადოთ, ბუნება გამოაფხვრებზე იფიზიონებს ჩიტები ფრეს-ფრესას შემოკვირენ და ქვეყანას ცალ-მ-სახებენ: ვაზაფხული, ვაზაფხული. უველი ამ მოძრაობა, სიხარული და ქიკვილი, მარა არის ისეთი სულდებულეტი, რომელიც, წინააღმდეგ ბუნების კონონისა, ჩანაშობების დროს დაკვირეს თვალმებს და თვის არსებობას სხევისაუ გააფიზიონებს. ეს მისი ფართო ფურთობა სწოროთ ვაზაფხულმდის გატარეს და რა-

გორკი კიდუნება აზარულდება, ეს თვის ჩაქირდავს ღ მიღს მიუცემა... ჩანაშობებამდის, ჩასაკვირელოია. არ გჯერებ? როცა დავსახლებ მამინ ხ-მ დაჯერებთ. ამ სულდებულეს სახელი ვახლავს ჩიტე-ჩი-ჩაჲ, ხალა მისი ბუდე ვაგეთი, იფიზიონაჲ, „ჩიოჩაჲ“ სეზონი და-წყო, ის უკვე არჩობინდა და არჩობინდა ისე ვაგეთი, რომ მკინი კულდებ დაადღეს ფეხი. დამ, კულდუ კი ხანია ფეხი დაადღეს, მარა მან ეს მხალით ახლა იფი-

ძნო და ახლაც იმიტომ იფიზიონა, რომ იანგარა მოა-ხლოიფებული და იანგარა, მო გესხენებათ, საყენის მომ-ტანი თეფა. „ჩიოჩაჲ“ აი, ამ საყენისთვის წარაგრობს, ის ახლაც ატყობიბებს ქვეყანას, მე არ დამიფიწყოთო... სახალიო „ჩიოჩა“! ამამ ჩვენც მოგებმარებათ: ნუ დაიწყებთ ქართულენო საწუალ „ჩიოჩაჲს“ და მის ბუდეს, იქონიით იმდენი შებრალო ხ... დეე გვაუფეს ბუნების ერთი საკვირელება...

ჩვენი სახიობა.

შუშინ ნ ნოემბერის დაიწყო ქართული სახიობის ზამთრის ალი. მსახიობთა გუნდი საზოგადოთ გულ-დამით მომზაფხულეიო სათამაშოთ, ალიო კარგათ დაიწყო, თუ ასევე კარგათ ჩაირა ბოლომდის. ეტყობა ახალი ღრმაბერიული გამეცობა მეკალინებობით შედგობია ქართული სცენის საქმეს. წელს ჩვენი ორი დამსხუბრებული მსახიობნი კ. მესხი და ე. ამაშუშე-ორივე ზეგისარებათ ვახდარან. ესეც კარგი ნიშანია, რადან მათ ხელოვნების საქმე ჩინებულათ ავეთ შე-სწავლილი. პირველ დაწყებისთვის თვით პიესებიც კარგი გამოვიჩნათ: „კრწინისკის ქარწინება“, კლას. სიკური კომედია რუსულ ენაზე, ქართულათ თარგ-მწილი ა. ლულოძის მიერ და ახალი პიესა „ქუქისა მკი-ჩა“, კომედია ენო მოქმედებათ ავ. ცავარლისა. თუ რომ მ-ვაქცევეთ ხელ-ენებაში მოღებულს წესს შინაბეჭდლების თანდათინი გაძლიერებისას, მამინ ცავარლის კომედია პირველათ უნდა ეთამაშათ და შემდეგ დაედათ კრწინისკის ქარწინება. ამ პიესა-ში ჩასკლდევის როლს თამაშობდა კ. მესხი ძლიერ დახელოვნებულათ. ყოველი მისი მიმოიხრა და სიტყვა-ხელოვნების მარკალიტებათ ჩათვლებოდა. ჩვენ ეავ-გვაკვირვა ავრთვე სიმონიდის ზომიერმა და რიგინამა თამაშმა ვგანებ, ჯერ ამ მსახიობს ასე ვადაუწყეტ-ბლიათ თვისი როლი არ აუსრულებია. მხალით ერ-თან დაამლაშა, როდესაც მუქართ შეგედა მან ჩას-ბლუფეს და თანაც უთხრა: ფული უნდა მიშოენო, თარა ვაგაქობო. ეს შეხედვა უფრო გვიტის გამო-ხატულებას აძლევდა მსახიობის სახეს, ეიდრე რისხეი-ნას, საზოგადოთ „ჩანამბლა“ კარგათ ჩაირა, მო-ლოდ კოტკობინათ ქალბერი კოტკობინდა. ანა ატუ-ების როლი, რომდესაც თავი მოაქვს ძველ მწარეობა ცოტაბობ, ეგრ არა დასახათებულთ. მის მიმოიხრა, გარდა არ იყო, უფრო დაბალი წოდებისს ვადა, ნუ ფრანგები რომ იტყვიან vulgaire-ის მოკვირ-ნება. რაიცა შეგებმა ავე. ცავარლის პიესას „ქუქისა მკიჩა“, ჩადაც თითქოს უმარალო და უმი იყო.

ეტყობა ავტორს მასალა კარგი ჰქონებია კომედიის შექმნისთვის, მაგრამ ან ვერ შეძლებია ხელოვნურათ შემუშავება, ან და გული ვერ დაუღვეს მის დამუშავებისთვის, თითქოს რაღაც შეხანხლულ პიესას ჰგავს. კომედიის მაგივრათ ჩვენ ვხედავდით რაღაც უაზრო ვოდევილს, სადაც სიცილის უფრო გრიძი და საოხუნჯო სიტყვები იწვევდნენ, ვიდრე ცხოვრების შეუსაბამო მოქმედება. სცენები უფრო მეხანიკურათ იყო გადამხული ერთმანეთზე, ვიდრე შინაგანი ერთობით დაკავშირებული და არ იყო ლოღიკური შედეგი მოქმედებისა. ჩვენ ვხედავდით სცენაზე უფრო მასხრებს, ვიდრე აზრიანი კომედიის მოთამაშეებს და ეს ვერცლათ პიესის ნაკლულევიანებას უნდა დაბრალდეს, ვიდრე მსახიობთა თამაშს, რომელნიც რაც გაეწყობოდათ მეცადინეობდნენ, განსაკუთრებით ე. აბაშიძე გრიქურას როლში და შათირიშვილი ბულდანას როლში. საზოგადოთ ამისთანა პიესაზე იტყვიან: „მინც არა ხარ წისკილო, არაგვიც ჩამოგდიოდესო“. სხვებზე ვურჩევთ ჩვენ დრამატულ გამგეობას და სცენის გამგებლებს უფრო ორიგინალურ პიესებს მიაქციონ ყურადღება. ჩვენი ცხოვრებიდან აღებული სურათი და სახიობა, რაც უნდა ნაკლულევიანება ჰქონდეს მას, მინც უფრო ეინტერესება ქართულ მაყურებელს, ვიდრე ნათარგმნები, განსაკუთრებით ანლანდელ გარემოებაში, როცა ოპერაში სიარული მოღათ გამხდარა. ყოველი ქართველი მაყურებელი ასე ფიქრობს: უცხო ქვეყნის რეპერტუარებიდან ნათარგმნის ცქერას, ისევე ოპერებში წასვლა მიჩვენილა. და ორიგინალური პიესების შესახებ კი ამას ვერ იტყვის, რადგან რაც უნდა იყოს, ჩვენი ცხოვრების სურათების სცენაზე დადგმა ახალს და თავისებურს რასმე მინც წარმოგვიდგენს. მხოლოთ ამ გვარი პიესების ხშირათ დადგმით შეიძლება კვლავ დაუბრუნონ ქართულ სცენას ქართული საზოგადოების თანაგრძნობა.

მასკავალი.

ჩემი მეგობარი.

თუმცა კაცთა შორის ოღვით ვითე
ნიღვარ —

მათში ვერ ვბოკე მე მეგობარი,
თუმცა იმათგან გამოსრული
ბუკრჯუკ მსახობა გულში ისარი,

თუმცა მეტყველება შეუძლია, დაღლი
ბუკრი მომიდგეს გულის საკანკაი,
მაგრამ მათ გარდა ვბოკე ნუგეში
იმ მეტყველებაზე უღიადესი.
ის ჩემთან არის, ჩემს ახსებაში
ჩემს სანუგეშოთ დაბუდებულად,
ის ჩემს წმენასთან, ჩემსა გმნობასთან
არის შემტკვარა, შეთვისებულად.
თან მასდავს ვკვლავს-ჭიკსა და ლხინში,
ანც ერთი წამით არა მოხრდება;
მე მით ვსულდგმულად და იგი ჩემით,
მე მისით გტკებები, ის ჩემით ტკებები.
უუკანვარ ვინც, მეც მიუკანს მეტათ,
ჩვენ სიუკანვარა გულისა მწკვლი
არ იცის მტრობა, დაღლი, შეუძლია;
იგი არს მტრად და განუწყვდი.
ანც ვტყველ სიტყვებით ფიცი მჭიჩია
ერთგულების საბუთათ ხელში,
ფიცი სომ იჭვის მკვიდრი შვილია,
და, საბ იჭვის რა უნდა ჩვენში?
დასეთ, შეუძლიან ადამიშვილებს,
მიშლიან მასთან ტრფობას, უფიჩისა;
არ, რა. შეუძლიათ, რა სისხრულით
მომამოხრებდენ ამ მეგობარს!..
ამ ერთათ ერთსა ჩემსა იმედსა,
ამ ჩემი გულის ნეტარებისა,
ამ ჩემს იმედსა თავის-საცემელს,
ამ ჩემს იდეას, სასიუბასა..
მარა მე იმას ვერვინ გამომგვლავს,
ვერც დათუერ თათით, ვერც მგლური ენით,
ვერცა მექარით, ვერც დაღლით,
ვერც ლაქურებით-გულის მოქმეკით..
მისი წართმეკა, მის მოტარება
არ ეღიჩსება არა რა არსსა,
მათთან გათიშვა სიკვდილსა ძალუძს;
შავსა გუბოს და თეთრსა სუდარსა.
მამ, მეგობარო, ჩამეკარ გულში!
მოდო, განვავრდოთ გზა კვლანია,
კვლანთან ერთიც კიდევ შეგავრდება
მურალი დათუეში ბანჯგვლებანი.
გვართ და გმურათ კაცთ-მჭამელები,
კვლები დაწვით მკანც ტრცხლის აღზე
და რას კვიმურთლას მურთაღმა ბუღმა,

იქ დავიმტკიცოთ იმ ეკლესიის გზასზე,
რომ სსკა მკობლათა იარაღთ უღერს,
კიევის, მღერის და ქვეყნის ხმები
მოგვეკმას იქ და ნეტარებით
შეინძრეს ჩვენი შთანილი ძეგლები!..

ქ. გოგოლაძე.

წერილი ქუთაისიდან.

დამ ორი-სამი თვის წინეთ ზოგ ქუთათურ მანდილო-
სნებს და მათ ხელმძღვანელს ქ-ნ ეკატერინე ნიკო-
ლაძისას დაებადათ კეთილი აზრი სახალხო ასპარეზზე
მოღვაწეობისა.

როდესაც ქ-ნ ეკ. ნაკოლაძის ქალმა ასეთ მოღ-
ვაწეობისთვის ქუთათური ქალ-ვაჟნი გამოიწვია, ყვე-
ლას ეჭვი ებადებოდა ამის განხორციელების შესახებ.
ზოგი ამბობდა: ქუთაისში „უბრალო ხალხი“ არა გე-
ყავს თვითღიგებებივითო; იქ დაბალი ხალხი, მუშებია,
აქ კი ესენი არ არის და მაშასადამე ამგვარი მოღ-
ვაწეობა უნადაგო იქნებოდა. ზოგი ამბობდა, სცენისა-
თვის ჩვენ მოთამაშეები არ გვეყვანან, რადგან ვისაც
ასეთი მოღვაწეობა სურს, ისინი უკვე არსებულ ტრუ-
პაში იღებენ მონაწილეობას და მაშ ჩვენ ვინა და-
გერჩაო. ზოგი იმასაც ამბობდენ, რომ ასეთი მოღ-
ვაწეობისთვის საშუალება არ გვექნება და ორ-სამ-
მანეთობით ვერას გაეხდებოთო. მაგრამ, როცა საქმის
დამწყებმა შეხედა სხვების ამგვარ სასოწარკვეთი-
ლებას, განაცხადა, რომ ადგილს მომავალ სახალხო
თეატრისთვის მე დავითმობთო ¹⁾ ოღონდ თქვენ სახ-
ლის აგებისთვის იზრუნეთო, მაშინ კი დამსწრეთ ცო-
ტათი იმედი მოეცათ და „სახალხო“ წარმოდგენების
გამართვის ზრუნვას შეუდგენ. ორი-სამი თვის კრებებს
შემდეგ წასულ კვირას (1 ნოემბერს) უკვე გაიმართა
ქუთაისში პირველი სახალხო წარმოდგენა სცენის
მოყვარულთაგან. წარმოადგინეს ა. ცაგარლის 4 მოქმე-
დებიანი კომედია „ხანუმა“, რომლის უმთავრესი რო-
ლის („ხანუმას“) აღმასრულებელი ნ. გაბუნია-ცაგარ-
ლისა იყო. წარმოდგენამ შეენიერათ ჩაიარა, ხალხის
ტამის ცემას საზღვარი აღარ ჰქონდა. გამოცდილ მსა-

ნიობს გაბუნია-ცაგარლის თამაშს საკმარისათ აშვე-
ნებდენ სულ ახლათ გამოსული ახალი მოთამაშე
ქალ-ვაჟნი. მაგ., შეენიერათ ჩაატარა თვისი როლი
ქ-ნმა ნ. ბერძნიშვილს ასულმა, რომელსაც პირველათ
ენებდათ სცენაზე. იგი ახლავე იჩენს სასცენო ნიჭს ღ
უეჭველია, ბ. მესხიშვილი, მას უყურადღებოთ არ და-
ტოვებს და მის სასცენო ნიჭს შესაფერათ გაწერ-
თნის. ამ საზოგადო შენიშვნას გარდა ამ ახალ მო-
თამაშეზე მეტი არა ითქმისრა ჯერჯერობით. ეს შე-
საძლებელი იქნება მხოლოთ რამდენამე წარმოდგე-
ნას შემდეგ. კარგათ ითამაშეს აგრეთვე ამ წარმოდ-
გენისათვის სოფლიდან მოწვეულმა ბ. დორთქიფანი-
ძემ და ტეტია ბიჭის როლის ამსრულებელმა ბ. ნ.
მალრადემ და სხვათაც.

საზოგადო შთაბეჭდილება წარსული კვირის „სა-
ხალხო“ წარმოდგენისა ისაა, რომ ვისთვისაც იგი გა-
მართული იყო (ე. ი. დაბალი წრის ხალხი) ის ნა-
კლებათ დაესწრო. მას ინტელიგენცია და მსხვილი
მოვაჭრე კლასი ჭარბობდა, თუმცა ბილეთების ფასი
ძალიან დაკლებული იყო: პარტერში და ბალკონ-
გალერეიაზე 5—20 კაპ. ზევით აღარ აღიოდა, ლო-
ჟები კი 3 მან. ღირდა. მიუხედავათ ამისა კი კი
ადგილებზე წამოკიპული ბძანდებოდენ ინტელიგენტი
ან მოინტელიგენტე ქალ-ვაჟნი, რისგამოც უბილეთო-
ბით აუარებელი ხალხი დაბრუნდა გულდაწყვეტილი.
ღიდ ხვეწნამუდარას შემდეგ ბევრ გოგო. ბაჭებს ღ
შეგირდებს კულისებში და ორკესტრის ადგილას შე-
ფუარებიათ თავი, რადგან უადგილობის გამო თეატრ-
ში აღარ შეეშეათ. მიანიჭეთ ყველას თავისი—ამბობს
ლათინური ანდაზა და სწორეთ ამის კვალობაზე უნ-
და გაისარჯონ ქუთათურებიც თუ სურთ რისამე სარ-
გებლობის მოტანა ხალხისთვის..

თუ ქუთაისის ვაჭებზე და მათ უსაქმურობაზე
ხშირათ გვესმის საყვედური უფრო ცხოვრებაში, ვი-
ნემ მწერლობაში, ამ მხრით ვერც ქალები აიცდე-
ნენ ამგვარ საყვედურს, რადგან ასეთი სენი იმათაც
გადადებიათ. ჩვენ არ ვკისრულობთ ამ ხელათ იმის
ახსნას თუ, ვის რა და რამდენი დანაშაული მიუძღვის
ამ საერთო უსაქმურობაში და უნადაგო ბრძოლა-
კინკლაობაში; ეს გვარიან დროს და ადგილს მოით-
ხოვდა. აქ მხოლოთ აღენიშნავ ქუთათურ ქალთა და
ვაჟთა ამ უსაქმურობიდან გამოსვლის სურვილს, რაც,
რასაკვირველია, სასიამოვნოთ უნდა ჩაითვალოს, თუ
კი იგი გარკვეულათ და შეგნებულათ დაიწყება.

ღიდი ხანი არ გასულა მას აქეთ, რაც ქუთაი-
სელმა ქალებმა განზრახეს ქუთაისში ჟურნლის ან
კრებულის გამოცემა, მარა ეს კეთილი განზრახვა,
კეთილსავე განსვენებას მიცემული, რამდენათაც ვი-
ციოთ, დავიწყების ყუთში ჩადგეს, „შენ“-„ჩემობის“

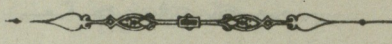
1) უნდა შევნიშნოთ, რომ ეს ადგილი მეტათ მის-
დენილია სახალხო თეატრის, საკვირაო სკოლის და მო-
მაჯად „სასალო კითხვების“ გასამართაკათ. ამიტომ საჭიროა
ამწინადადებით ისარგებლონ ქუთათურ სახლზე გულ-
შემატკეობებს და იზრუნონ ამ მიზნისათვის „სასალო
სახლის“ აშენებაზე, რამათ უეჭველია, ქალქიგ მონა-
წილეობას მიიღებს..

აეთმყოფობით ხომ მრავალნი არიან ქუთაისშიც მოცულნი და მანდილოსანთა ეს აზრიც ამის მსხვერპლათ განადგეს. დღეს კი ერთ ამგვარ საქმისთვის სხვებს მოუკიდნია ხელი. ამათ განუზრახნათ ქართულ ენაზე სამეცნიერო წიგნების თარგმნა-გამოცემა და ისიც უფრო საინტილიგენტო წიგნებისა, თუმცა პროგრამით არც ხალხს ტოვებენ უყურადღებოთ. ამ მიზნით ისინი უკვე შეუდგნენ საქმეს და პირველი წიგნი, რომლის თარგმნა საქიროთ დაინახეს, არის სენიობოსის ორ-ტომიანი თხზულება „Исторія политич. партіи Европы“ ეს წიგნი მათ ეკლასათვის ადგილ გასაკებათ უცენიათ, როგორც სათარგმნელათ, ისე წასაკითხათაც და გაუნაწილებიათ კიდევ თითო თავი, განურჩევლათ მთარგმნელთა ცოდნა-მომზადებისა. ასე რომ ამ საქმის დამწყენი იმედოვნებენ მოკლე დროში ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნას, რაც, რა თქმა უნდა, კიდევ ერთი კეთილ-განზრახვათაგანია. მხოლოდთ საეჭვო დასაწყისათ კი მიგვაჩნია იმიტომ, რომ საქმეს წვერიდან იწყებენ და არა ძირიდან, საძირკველიდან. ე. ი. მათ სურთ ჯერ მსხვილ-მსხვილი სამეცნიერო წიგნები ანუ „კლასიკური თხზულება-ნი“ თარგმნონ (ესენი, რასაკვირველია ინტელაგენციისათვის) და მერე თუ დრო მორჩებათ პატარ-პატარა წიგნაკებსაც მიწვდენ. ჩვენის აზრით კი ჯერ ჩვენში თავდაპირველათ საქიროა პატარ-პატარა სახალხო წიგნები და პოპულიარული თხზულებანი ითარგმნოს, გადმოკეთდეს, დაიწეროს, ვინემ დარეინბრემების უშველებელი ტომები ითარგმნოს და მათ გამოცემაზე ჩვენ, ისეც სამეცნიერო წიგნებზე გულგატეხილ გამოცემლებს, კიდევ უფრო გული არ გაუტეხოთ. ჩვენთვის საჭიროა უკვე შემუშავებული მეცნიერებათა დარგების შესაფერი გადმონერგვა და მათი გაერკვლევა და არა სპეციალურ გამოკვლევათა ხელოვნებლათ თარგმნა, გინდ წერა, ამებისათვის თითო-ორიოლა აკადემიური შრომის მოყვარე პეტრიაშვილი, ყიფიანი, თ. ქორდანიები არიან და უმრავლესობისათვის ამის რჩევა დროს დაკარგვის მეტი არა იქნებარა. ჩვენ ქუთათურ მთარგმნელებს ვუსურვებთ ამ გაურკვეველ ბურუსიდან გამოსვლას და უფრო გარკვეულ, დემოკრატიულ პროგრამის შემუშავებას, თუმცა თავი და თავი ნიეთიერი მხარეა ასეთი საქმისა, რითაც მთელი ჩვენი გამომცემლობა მეტის-მეტათ კოჭლობს. ამათაც ეს მხარე შეცდომით მეორე ხარისხიდან გაუნდიათ, რაც ვერაფერ იმედს იძლევა მათი ხანგრძლივი მოქმედებისას....

ქუთაისის ქალაქის გამგეობის მდიენის ადგილზე ჯერ-ჯერობით სამი კანდიდატი აღმოჩენილა. ერ-

თი მათგანი, თურმე, ქუთაისშივე ამგვარ ადგილზე გაუბედურებული ქუთათური დარდიმანდი მოხელეა, მეორე ადგილობრივ პოლიციის მდიენი... მესამე კი სტუდენტი არის, რომლის მდიენობა ორივე მებრძოლ პარტიისათვის სასურველი უნდა იყოს, თუ კი, რასაკვირველია, მას ძველ ჯიბრობის მსხვერპლათ არ განდიან.

ისა.

„ვესცხოვრობთ!...“

(5.—800.)

(დასასრული) *).

II.

სიმონამაც აღარ გაგვამეორებინა თხოვნა. ჩიბუხი სანთლით გააჩალა, რამდენჯერმე ტუჩები შეატკაპუნა, ბლომად კომლი გამოუშვა და ჩახეელების შემდეგ გულიანად ჩაიცინა.

იმის გულიან ჩაცინებაზედ ჩვენ ყველას გაგველიმა, ისე გადამდები იყო იმისი ჩაცინება, და მთლად სმენათ გარდვიქმენი, როდესაც სიმონამ ჩაცინების შემდეგ დაიწყო.

„ხორველობა ხომ გახსოვთ?.. აი, სულ ოთხი ხუთის წლის წინად. ჰო და... მაშინ ჩვენ სოფელშიაც გახდა ერთი ავად. ისეთი ზარი ჰქონდა იმ ოხერას, ხორველითაც რომ არა ყოფილიყვენ ავად, მაინც იკრუნხებოდნენ. ჰო და... ისიც დაიკრუნხა.

„ხორველა, ხორველა!...“ გამელელი და გამომელელი ყველა ამას და გაიძახოდა. როგორც ეხლა, მაშინაც ნაცვლად ვიყავი. „აბა, ლეპორტიო!“ მომაძახეს და მეც მაშინვე შაქროსკენ გამოეწიე. „წრიბ-წრიბ-წრიბ!“ ააწრიბინა ამანაც კალაში და თან მეკითხება; რამდენი ავადმყოფი დაენიშნოვო. „ერთია ჯერ ავად და მაშ ხუთი დაწერე, იქნება დოხტური უფრო ჩქარა მოგვაშველონ მეთქი“. — ეუპასუხე მე. ამანაც კიდევ ცოტახანს აწრიბინა და ხელში აჭრელებული „ლეპორტი“ მომაჩეჩა. მეც ავაჭრელე, ვთხლიშე ბეჭედი და...

„აბა, სიმონა, შენ იცი როგორც მალე გაჭვანინი ამ ლეპორტსაო!—მეხეწებოდა ფერმიხდილი შაქრო..

— ხა, ხა, ხა!... მაგოდენა კაცს მაგრე როგორ შეგეშინდა?—ხარხარით სიტყვა გააწყვეტინა ვანომ სიმონას და შაქროს შეეკითხა.

*) ის. „კვადი“ № 45.

— რას ამბობ, კაცო, ხორეელის გაგონებაზედ დაეთრები სულ დამეფანტა?! — ღრეჭით უპასუხა შაქრომ.

— მერე, სიმონი?.. — დავეკითხე სიმონას.

„მერე და... — განაგრძო სიმონამ: იმ დღეს არაფერი. იმ ღამეს კი... ხ..ხი..ხი!.. ეხედავ ამ ხალხს, როგორ ფეხ აკრეფით საითკენაც მიეშურება. ჩურჩულით ფეხშიშველა დედა-კაცები, ამათ კიდეც ხეუსურის ჯორებსავეთ დატვირთული კაცები მისდევენ. თუ ეინმე ხმა მალღივ დაიწყებდა გზა და გზა — „სუუუ!“ — მაშინვე პირზედ ხელს მიაფარებდენ, თითქოს ეშინოდათ, ხორეელამ არ გაგვიგოს და უკან არ დაგვედევნოსო.“

„მეორე დღეს, ეხედავ, ჩემს მეტი ძე ხორციელი სოფელში არ მოიპოვება. ის ხ რველიანიც კი გაპარულა. დავიარე მთელი სოფელი და ვერაინ ვიპოვე: ძაღლებისა, კატებისა ქათვებისა და სხვა ცხოველების მეტი ვერაინა ვპოვე. „რაქნა მეთქი?“ დავეკითხე ჩემ თავს და მეც გაპარვა დაეპირე...“

— ეის უნდა გაპარეიყავ, კაცო? — სიცილით დაეკითხა ეანო.

— ხი, ხი, ხი!.. რა ეიცო ეის? ძაღლებს თუ? გულიანის ხითხით-თ უპასუხა სიმონამ.

„მაგრამ ეთქვი: მოხელე ვარ, ლეპორტა გავგზავნე და მეც რო გაეიქვე, მაშინ, რო მოვიდეს ეინმე, ეინლა დაუხედება? ავლე და დარჩენა ვარჩიე. იმისთვის უფრო ვარჩიე, რომ ხორეელიანიც გაქცეულიყო და მამ რილას უნდა მშინებოდა.“

„დაერჩი მარტოდ მე სოფელში და კიდეც ოთხფეხნი და შინაური ფრინველი. „პარველ დღეს არაფერი. მეორე დღეს კი შევეუდეკი საქმეს. ამოდენა ქათამი, ბატი, ინდოური სულ აქ გაეშოთ. ეიფიქრე: „მაინც ტურა და მელა დაქვამს, და ისევე მე შევექამო ის არა სჯობია მეთქი?“ გავიფიქრე და კიდეცაც ავასრულე. სადილათ, სამხრათ და ეახშავთ ბატი, ქათამი და ინდოური არ მომიკლია. განა თითო, ოროლი და სამსამი? აბა, ამისთანა სადილ-ეახშავი უღეინოთ რათ ეკარებოდან? მეც დავშინჯე ქაშნიკები მარნებში და სულ თავი და თავი ღვირვები ესვი.“

„სოფლის მოხელეს ხომ ძაღლები ემტერებან. წინაღ სოფელში ისე არ გავივლიდი, რომ ჩემთვის არ გამოეციათ. ეხლა კი, შენ ნუ მომაკეფე, ისე დამიმეგობრდნენ, რო სუო უკან დამდედნენ. განა მარტო ძაღლები, კატებიც. მთელი ხროვა ძაღლე ბისა და კატებისა უკან დამდედა, და, უნდა გენახათ, როცა პურსა ვქამდი, რა სიამით გარს მეხეოდნენ. მეც, აბა, ამათ მეტი ეილა მყვანდა, ჯერზედ თითო ქათამს ან ინდოურს ვაქმედი.“

„გავიდა ორი კვირა. ყოველ დღე და ღამ ამ ყოფაში ეიყავი... კარგი ღვინო შამომაკლდა. ერთ ადგილას მეგულეობდა კარგი ღვინო, მაგრამ მარანი დაკეტილო დამხედა. ეიფიქრე: „გაეტებო, ეაი თუ მერე ხათბალაში გამხეიონ მეთქი“, და ისევე ხეზხს მიემართე. ავიდგი ფეხი და ბეერი ეიარე, თუ ცოტა კითხე-ს კითხეით ერთ უფალ ადგილს მიეადექ. „ბიჭო, ბიჭო!..“ — მოერთე ყვირილი, და ჩემ ყვირილზედ ფერდობზედ კნეინა გადმოდგა.“

— უი, სიმონ, აქ რამ მოგიყვანა, ჩენი დელუპვა რად გინდა?!... — გადმოქვილა კნეინამ და მაშინვე გატრიალდა.

„ეჭე, საქმე კარგად არის მეთქი!“ — წამოვიძახე და წელში გავიმართე.“

„ჯერ კიდეც ჩემ ფიქრს არ მოეშარებულეიყავ, რომ კნეინის მაგიერად ფერდობზედ თითონ კნიაზი გადმოდგა და გადმოქვილა:“

- სოფლიდან მოჰდინხარ, ნათელაშვილო?!
- ჰო, შენი ჭირიმე!
- ხორეელა ძალიან არისო?
- ძალიან, ძალიან, შენი ჭირიმე, ისე ძალიან რო ჩემს მეტი კაცი სოფელში აღარ დარჩენილა.

„ტყუილი ხომ არ მითქვამს? ჩემს მეტი კაცი სოფელში არ იყო.“

— მერე, შე ოჯახდაქცეულიო, აქ რა მოგარბეინებდა, რო მორბოდი?! — გაჯაერებით ვადმოქვილა და ერთი მწარედაც გადააფურთხა.

— თუ აქეთ წამოველი, ბატონო, მარტო შენ დასახსნელად წამოველი.

— რას მიედ-მოედები, შე კომლობა ამოწყეტილოვო?! ხორეელიან ადკილიდგან ჩემ დასახსნელად მოჰდინხარო?! — მკვანეთ ვადმოქვილა იქილგან..

— შენმა მზემ, კნიაზო, გუშინ შენი მარნი: გეყრდით გავიარე და რალაც ბლუილი შემომემსმა. შეეჩხედე და, შენ მტერსა და დუშმანსა, რაც მე დაეინახე! „შენ, ეიო“ შემომქვილა იქილგან და ისეც დაქყეტილი თვალეები უფრო დააქვიტა. მე ენა მუცელში ჩამიფარდა და ხესავით გავხდო. „ნუ კი გახხედი და გაქქევილიო“.. — მითხრა იმან: „წადი და უთხარ ი შენ კნიაზსაო, რო, თუ ეს ქოცო არ დამიკალა და ეხლავე არ გადილო სხვა ქოცოშიო, იცოდე ცოლშვილიანათ სულ ამოკვეცეფთქო? განა რო გაიქვე, ევლარ გიპოვითქო? ეს ქოცო ჩემია, ჩემ!..“ დაიქვა და საწინახლისა და ზევით კელის კუთხეში რო ქოცოა, იმას უბრაგუნებდა ფეხს. „დილაზე ადრე ადექ და, რო ანახო, ასე უთხარ. „ხორეელის ანველოზმა გამომგზავნათქო“. გზაც კი იზან მასწავლა, თორემ, აბა, საით გიპოვიდი. ნიშანდობლივ მომასწავლა.“

„ვატყობდი შენ კნიაზს ფერი როგორ მჰდიოდა, და გულში მეცინებოდა. რომ გავათავე, კნიაზმა პირჯვარი გადწერა და ქულა მოიხადა.

— შენი ჭირიმე, ნათელაშვილო!. — შემომხევიწა: „მე ვერ წამოვალ იქ. შენ... შენ—ისევ შენ როგორმე დამიხსენ და ის ქოცო დაცალე. აჰ, გასაღებიც.

„ხა, ხა, ხი!“. გულიანად ჩაიხიხითათა სიმონამ. ჩვენც სიცილი აგვიტყდა, ისე მშვენიერად დაგვიჩა სიათა ტყუილი შიში.

„მეც ვგ მინდოდა მეთქი, — განაგრძო სიმონამ: გავიფიქრე და გასაღებს რომ დაეხედე, სიცილი ვეღარ შევიმაგრე. არ გამიგოს მეთქი, თავი მაღლა აღარ ავიღე, ვითომ გასაღებს ვეძებო, დავბობღავედ სანამ სიცილი არ შევიმაგრე. როგორც იყო სიცილი ხველად გადავაქციე და გული რომ მომეფხანა, მაშინ ლა ავიხედე მაღლა.

— რა ექნა, კნიაზო, ძალიან საშინელი იყო ი ხორველის ანგელოზი და ეხლაც რომ ენახო, მარნიდგან ცოცხალი ვეღარც კი გამოვალ!

— შენი ჭირიმე, ნათელაშვილო, როგორმე მოახერხე. ერთხელ ხომ ჰნახე და გადურჩი, მეორეთაც არას გიზამს. მეცა, იქნება, არ დამინდოსო.

— შენი გულისთვის კნიაზო, ცეცხლში ჩავარდები, და ი ხორველის ანგელოზია, თუ ოხრობა, დაღრჩობის მეტს ხომ არას მიზამს. სიკვდილისა არ მეშინიან. ღეთის მშობელს გეფიცები, შიგ ერთ ცვარღეროს აღარ გავუშვებო! — ვუთხარი და გამოვტრიალდი.

სიხარულით მივადექი მარნის კარებს და კლიტეს ჩხრეკა რომ დაეუწყე, შიშმა წამილო, გასაღები კლიტეში ვეღარ გადავატრიალე, ხელები ისე დამიდამბლავედა. იმან ისე ჩქარა დაიჯერა. მეც გამეფიქრა: „იქნება მართლა ხორველის ანგელოზი იყოს მეთქი“ და აქეთ-იქით მივიხედე, თუ კინოცობაა შიგნიდგან ხორველის ანგელოზი გამოიმეხაურა, გზახსნილი მექმნება მეთქი, რომ გვექუსლო. მივიხედე თუ არა და ჩემ უკან ათიოდე ძალლი რომ დავინახე, გული გამიმაგრდა და გასაღებს ჩხაკანი მოვადებინე..

„ოხ, რა მშვენიერი სუნი მეცა, როცა ქვევრს თავი მოვაძრე! ღმერთმანი, ჩემ ღღეში არ დამავიწყდება! ცოტა პრკე ჰქონდა. მოეხადე და.. ერთბაა, ქული ჭერს ეხალე.

„აი, სწორედ კნიაზის წითელი ღვინით ვიყავი გამობრუებული, როდესაც ზარის რეკა შემომესმა. „რა ამბავია მეთქი“? — გავიფიქრე და საყდრისკენ გავიხედე. დავინახე: ჩაფარი ზარსა რეკავდა; ორი ჩინოვნიკი კი იქით-აქით იცქირებოდნენ. „ეს უთუოდ ღობტური იქნება მეთქი“. ვთქვი და მაშინვე

ბანზე გავგორდი. ახლა ამითრევენენ ისენი დასაღესუნდა ტყე და მინდორი მეტარებინა?!.. ისევ თავი მოვიმკედარუნე. „ამდენი აწკარუნეთ ზარი, სანამ მოგწყინებოდეთ! — ეჩახდა გუნებაში. მე იქ არ მივიდოდი და ჩემს მეტი კი სოფელში არავინ იყო.

„რეკეს, რეკეს, რეკეს და რეკეს. მერე დააყენეს. ვიფიქრე „უთუოთ წაივინდენ რომ ზარს აღარ რეკენ მეთქი“ და ადგომას ვაპირობდი, რომ აქ დროს ლაპარაკი შემომესმა. ცერად გავიხედე იქით და ისინი დავინახე. ჩემკენ მოდიოდნენ. „ქსს, ქსს!... ოღნავ დაუუსიე ძაღლებს. ამ წასევზედ თორმეტოდ ძაღლმა ყურები დაცქეიტა, აღმასივით კბილები გამოაყარა და... „ღეთის წყალობა გქონდეთ, იმათ გაჰქუსლეს, როცა ორას სამასი გაღესილი კბილი წინ მიეგება! „კატები, კაცო!... რომ გენახათ, სიცილით დაიხოცებოდით. შიგჯუტუნენ ერთად, კულები მაღლა აფშიკეს, წელში ორათ მოიხარნენ და თვალეზის ბრიალით ისეთი ფრუტუნი მორთეს, გვეგონებოდათ, მიღეთოს ჯარს გაუმკლავდებინათ. „აი, თქვენი ჭირიმეთ, თქვენი!.. — ეიძახდი სიცილით: „ღობტურს კი არა. ეშმაკსაც არ მოუშვებთ მეთქი ჩემთანა!...“

„მეორე ქოცოც კი დაეუცალე კნიაზსა. ქათამს, ბატს და ინდაურს ხომ სულ მუსრი გავაველე. ხალხის დაბრუნების დროც მოვიდა. ხორველა განელდა. რომ არ ყოფილა, რა განელდებოდა. ხალხს კი ვგრე ეგონა. ვიფიქრე: „ე ამოდენა შინაური ფრინველი რომ გავწყვიტე და ახლა ხალხმა სულ შემომავიკოს, ჩილთი გადაეფხადო მეთქი“. აქაც ხერხი ეიხმარე. ავდექი და ნაჩაღნიკთან წავედი. დამინახა თუ არა ნაჩაღნიკმა, ისეთი დამიყვირა რომ, სხვა რომ ყოფილიყო, გული გაუსქდებოდა. „შე ასეთ ისეთო, ხორველიანი ადგილიდგან აქ რა მოგარბევინებდა, რომ აქაც შემოიტანოე?!“. ყვიროდა ნაჩაღნიკი და თან და თან უკან იწვედა, თითქოს ეშინოდა ჩემი. „წადი, წადი ეხლავე, თორემ ჩაფრებს დაეუძახებ და სულ ტყავს გავაძრობინებო!..“ დამჰყვილა და ფერწასული კუთხეში მიიჭუჭკა.

„რავქნა, შენი ჭირიმე?!.. — საცოდავად მოვეყვი კნავილს: სოფელი გაიქცა, იმოდენა ბატი და ქათამი სოფელში დასტოვა და მარტოკა რა ყარაულობას გავუწვედი ან ეუპატრონებდი?!. ზოგი გავარყულდა, ზოგი კიდევ მგელმა და ტურამ დაქამა

„ვერ უყურებ ამ მ...ს ოხერს?!. მერე შენ რა? გასწი გაეთრიე!..“

„მერე სოფელი რომ დაბრუნდება, — უფრო უარესად დავიწყე კნავილი: „ჩემს მეტი კაცი სოფელში არ იყო და ახლა პატრონები მე რომ წამომედენენ?!“. „წადი, წადი ჩქარაო!... — მომამახა: მაგი-

სი ნუ გეფიქრება. აქ არ მოვლენ საჩიველელათაო!...“
„მეც მეტი რა მინდოდა. ავდექი და გულ-
დამშვიდებული წამოველი.

„თუ სოფელში დამრჩა რამ, სანამ სახლ-კარს
დაუბრუნდებოდნენ პატრონები, შაუჭმელი და დაუ-
ლვეი აღარა დამრჩენიარა...“.

— ენდე, ჩემო შალვა, მაშ ხორველის ანგე-
ლოზი არ არის?!—აღარ დაათვაფერინა ლაპარაკი შა-
ქრომ და მე მხარზედ ხელი დამკრა.

— ეხლა კი გავიგე, რადაც ეძახით ხორველის
ანგელოზს.—ნაღვლიანის ღიმილით ეუბასუხე და გუ-
ნებაში კი იმას გავ-ძახდი: „ნეტავი არ ვამეგო მე-
თქი“.

სიმონას ცოტა არ იყოს ჩემ თვალში მი-
მზიდველობა მოაკლდა. ეხლა სიმონა ის აღარ იყო,
რაც ამ ერთი საათის წინ, როდესაც ის „მთაო გა-
დმიშვი, გადმიშვის“ მღეროდა.

III.

„კიდევ ღვინო, კიდევ საქმელი და კიდევ სიმ-
ღერეები. სადილს ვახშამი ზედ მოება და ღვინით
კარგად გაქლენთილებმა შუალამისას სუფრას თავი
დავანებეთ.

— ღმერთმანი, შაქრო!—ეხვევოდა ვანო შაქ-
როს და ღმობიერად ეუბნებოდა: პატიოსანი კაცი
ხარ, პატიოსანი!... ნამდვილ კაცს რომ იტყვიან, ისა
ხარ!

— ვანო, ღმერთმანი ისე მიყვარხარ, რომ
ღვიძლ ძმაში არ გამოგარჩევ!...—თავის მხრივ ეფი-
ცებოდა შაქრო ვანოს და თან ჰკოცნიდა. სიმონამ
კი ჩიბუხი გააჩაღა, ჯოხი ილიაში ამოიღო და ბარ-
ბაცათ აივანი ააჭრიალა.

— ეი, ხორველის ანგელოზო, სად ჯანაბას
წახვედი?!—დაუჭყიელა შაქრომ და გარედ გამოვიდა.

„ჩვენც გამოვედით აივანზედ. გამაცოცხლებე-
ლმა სიომ დაგებერა არაგვის მხრივ. არაგვიც მხა-
რულად მოგვეგება და გულ-მოდგინედ გვეპატივებო-
და თავისკენ. მინდოდა მეთქვა: „წაფიდეთ შუბლი
გავიკრილოთ მეთქი“, მაგრამ შაქროს და ვანოს რო
შევხედე, გაეხუმდი. ვიცოდი ესენი, იმ ზომამდის
იყვნენ მისუღნი, რომ შუბლის გაგრილებასთან ერ-
თად მთლად ტანის გაგრილებასაც მოინდომებდნენ
და ეს კი სასიამოვნო არ იქნებოდა.

— არ გეყურება, ნათელაშვილო?!—გადასჭყი-
ელა შაქრომ სიმონას, რომელმაც უკვე ეზოს გარეთ
გავიდა.

— ღამე მშვიდობისათ!.. ძილის დროა!..—ეზოს
გარედან დაიძახა სიმონამ და შინისკენ გასწია.

— აი, შეე!..—სიტყვა აღარ დაათვა შაქრომ
და მაშინვე თავის სატროფს მიჰმართა:

— ვანო, მაშ შაქრო მოგიკედეს, თუ ეს არ
დაგომტკიცო!..

— მჯერა... ვიცი... უხ შაქრო, რა კარგ გუნე-
ბაზედ ვარ!.. შეჭყიელა ვანომ და შაქრო გულში
ჩაიკრა.

— შენა, შალვა, შენ როგორღა გუნებაზედ
ხარ?!..—მომიბრუნდა მერე მე და აღვზნებულის
სახით დამეკითხა.

— მე, ჩემო კარგო, ძილის გუნებაზედ ვარ!-
ეუბასუხე განგებ, თუმცა კი სრულებით არ მეძინებ-
ოდა.

— სტყუი, სტყუი!.. შენ... გიცნობ, ღამურა
ხარ!.. ამისთანა ღამეებს გაათენებ ხოლმე და ეხლა კი
გეძინებაა?..

— ღამურა თითონ შენა ხარ!..—ვითომ წყენით
ეუბასუხე.

„მართალს ამბობდა ვანო. როცა კი ღამე მო-
მეწონებოდა, ნამეტნავად მთვარიანი ამისთანა შემკუ-
ლა ბუნებით, ძილი არ მეკარება, და მთა-ღრეს
ხეტიალით ვათენებ. ხშირად დამთენებია მთის წვერ-
ზედ, ან კიდევ მდინარის პირზედ...“

— გეწყინა, შალვა?!—დალონებული ვანო მო-
მიახლოვდა და გადამეხვია.

— ტყუილად რად აცდენ მა კოცნას?!. ღიმი-
ლით ეუთხარნი, როდესაც გადახვეენის დროს ლოშნა
დამიწყო.

„ღიდ ხანს ვლაპარაკობდით: ხან უაზროდ, ხან
კიდევ აზრიანად. ჩვენი ბაასის დროს მთვარე, თით-
ქოს დაეძებს ვისმეო, კანკალით დაჰკრთოდა დედა-
მიწას, და ჰპოვა თუ არა არ ვიცი. ეს კი დავინახე, რომ
მთის წვერზედ ობლად მდგომ ხეს ჩაეკონა, ზედ დაე-
ნთქა და ჩქარა მთლად ჩადნა...“

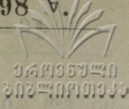
„ღვინომ და ცხენით მოგზაურობამ თავისი მოქ-
მედება იქონია ჩვენზედ. ვანოს თავი გულზედ ჩამო-
ეკიდა...“

— აბა, ახლაკი არაგვის ნომრებში მოისვენეთ!..
წამოიძახა შაქრომ და ვანოს ხელი ჩაავლო.

„იმისი წინამძღოლობით კიბე ჩავიარეთ და ზედ
არაგვის ნაპირას დაბალ ფიცრულ ოთახში შევედით.
ეს ოთახი კიდევ რამდენიმე უჯრათ იყო გაყოფილი
გაჩითულ ფიცრულით. თითოეულ უჯრაში ტახტი
თავის ლოგინით იდგა.

— ხა, ხა, ხა!..—უეცრივ გადინარხარა ვანომ,
თვალი რო მიავლ-მოავლო, და ხარხართევე განა-
გრძო:

— შაქრო, ეს პაწაწა გაჩითული ოთახები რა-
ლასაც მაგონებს!..

ჰა, ჰა, ჰა, კაცო, გაჩუმდი!.. ეს არაგვის ნომრებია!..—სიცილით უპასუხა შაქრომ და მერე მე მიბრუნდა:

— აი, შალვა, შენ აქ მოისვენე, ვანო კი აგერ მეორე ნომერში დაიძინებს.

„შაქრო გამოგვემშვიდობა. ვანო ჩემ ნომერში იტყა გულ-ხელ დაკრეფილი, თავი დაეხარა, და ტუჩებზედ კიდევ ღიმი უკრთოდა.

„შეეცქეროდი ვანოს. კარად ვხედავდი, რომ იმ ღიმი სიამოვნების ღიმი იყო და შეენატრადი...“

— ეცხოვრობთ, შალვა, ეცხოვრობთ!..—აღტაცებო წამოიძახა და ტაშის შემოკერით თავის ნომერში შევიდა. შესვლის უმაღლ მოწყვეტით ტახტზედ მიეშო და...

„ჩქარა გულიანი ხერინვა შემომგმა.“

„ესცხოვრობთ!..“—გაფიქორე მეც აღტაცებით კი არა, გულჩაწყვეტით და მიეწევი.

„ჩემ და უნებურად ამ დღეს ნახული და გაგონილი მომაგონ და. დაღალული გონება მკაუიოდ აღარ ასურათებდა მომქმედ პარებს. თან და თან თერი, პიროვნება ეკარგებოდათ. ვანო, შაქრო, სიმონა, მთა, მთვარე, არაგვი ერთმანეთში აირიენენ; ბოლოს შუილ-ხარხარილა მეყურებოდა. მეტა აღარათერი და...“

მეც გაუგებრად ძილმა მომიპარა...“

„აი, ჩემო ერასტი, ასე ვატარებ დროს! წერილით მეკითხებოდი: „რატომ არას მწერ, როგორ ატარებ დროსო.“ მეც, აი, ერთი დღე ავიწერე. ერთი, დღე მეორეს ძალიან წააგავს. მეორე კიდევ მესამეს და ასე მისდევს. ვანო, სიმონა, შაქრო თუ არ იქნებიან, იმათ მაგიერად ნიკო, ალექსი, არჩილი და სხვები შეგხედებია, იმათთანაც ვგრევე ვატარებ დროს; თუ ხორეელის ამბავს არ მოგიყენენ, სხვაზედ მაგგვარივე ამბავს გეტყვიან. ლენო, მთა, მთვარე, მზე კი ყველგან შეგხედება ჩვენ საქართველოში.“

„ესცხოვრობთ, არა ჩემო ერასტი?!“

„ეს კია, დღე დღეს ჰგავს, მაგრამ რატომ მე, ახლანდელი შალვა, პატარა შალვას არ ვგავარ; რატომ იმისაგით შეუხამებელი, უბიწო არა ვარ?! ეს...“

„მაგრამ კმარა საამ—დღეოდ, თორემ მოგეწყინება ჩემი წერილის კითხვა. ბევრი მაქვს მოსაწერი. სხვა დროისთვის გადავლოთ. *)“

მარად შენი შალვა.

დ. სუქამი

შ. ანაკვისშირელი.

*) ეს წერილი ექსპტიმ კადმომცა და მეც იმის ნებადართვით ვასტამბინებ. შ. ა.

წერილი რედაქციის მიმართ.

ქ.ნო რედაქტორო! გაზეთ „კვალის“ ამ წლის მე-41 ნომერში, ქიზიყელი-იმერლის ქ. სიდნაღიდან მოწერილს კორესპონდენტიაში სსვათა შორის ვკითხ უღაობთ შექმედებს: „როგორც ნადვილათ (?!) გავიკეთ ხალხი შენობასე უნდას ამბავს, ჩვენ აღარ ვაშენებთ, რაგი კარგა ნასწავლი მასწავლებელი არ მოგვივიდაო“. დასამტკიცებლათ ა ისა, რომ ეს უოკელსავე სიმართლეს მოკლებულია, ამასთანვე ვადგენ სოფლის. ჟუღანის საზოგადოების განახლების შიჩს, რომლითაც იმათ თავს იდგეს შენობის აგება. 1) ამას გარდა კორესპონდენტი ბნაფსა მდებს, ვითომ მასწავლებლობა არ შექმდოს. განა მასწავლებლის მოწმობას სოფელი ამდგეს? თუ მე მასწავლებლობა არ შექმდებოდა, არც გამამწესებდენ. წინანდელის მასწავლებლის დროს 31 შეგირდი იყო. ახლა კი 79 არის. რამიზეზია? თუ ვერ ვასწავლიდე, ასე არ გამკაულდებოდა შეგირდთა რიცხვი. სოფელ ჟუღანის სკოლის მასწავლებელი ილია აღადაშვილი.

1) ჩვენ მივიღეთ ერთი ასეთი შიჩი, მან ის არის არა საზოგადოების განახლი, არამედ სკოლის მწერე-კვლებსა და ოსტატებს შორის დადებული სელ. შეკრულება შენობის აგების შესასება. ამასვე სელს ანკინ არ აწეკს, თუმცა მამასსლისი კი ამოწმებს ნამდვილთან სწორიაო. ამის გარდა, ჩვენი კორესპონდენტი ღაპაკაუბდა არა განახლებისა, არამედ იმ სმების შესასება რომელიც მისი აზრით ხალხში ტრიალებდა.

რედ.

ქართული თეატრი.

ხუთშაბათს, 12 ნოემბერს, 1898 წ.

ქართული დრამატიული საზოგადოების დასი წარმოდგენს

„სიყვარული და ცრუმორწმუნოება“
კომედ. 3 მოქმედებათ ონზ. მელვილისა და „სტენები მირიოვი სტუდიასთან“.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თ. -წერეთლის.